برنجی سنه ❁ نومرو — ۸ ❁ ۸ رمضان مبارك ۱۳۲۹ ❁ جمعه ❁ ۱۹ اغستوس سنه ۱۳۲۷ — ۱ ایلول افرنجی سنه ۱۹۱۱

سرمحرر : شهبندر زاده فلبه‌لی
احمد حلمی

محل اداره‌سی :
جغال اوغلنده « حکمت » اداره‌خانه‌سی‌در .
حقه‌مقرون ، اغراضدن سالم افکار و مقالاته صحیفه‌لرمز آچیقدر .

مصاحبه

ملت ایله

MUSSAHÉBÉ
Journal turc, quotidien, politique et littéraire
DIRECTEUR-PROPRIETAIRE : A.HILMY CHEHBENDER

اوراق ومکاتیب سرمحررنامنه
کونده‌ر یلمه‌لی‌در .

اشتراك بدلی :
برسنه‌لکی یوز ، آلتی آیلغی آلتمش غروشدر .
پوسته اتحادینه داخل ممالك اجنبیه ایچون سنه‌لکی قرق فرانقدر .

ABONNEMENT
Union Postale: un an, 40, sixmoi, 25 Fr.
REDACTION: CONSTANTINOPLE, DJAGAL OGLOU

❁ نسخه‌سی ۱۰ پاره ❁ حقه خادم یومی غزته‌در . ❁ نسخه‌سی ۱۰ پاره ❁

مصاحبه

لسان بحثی

« ۲ »

[تصفیهٔ اجتماعیه]

— ۸ —

دونکی مصاحبه‌مده لسانك الك بویوك بر عامل اجتماعی اولدیغندن ، اهمیتدن بحث ایتمشدم .

لسانك والده‌یی اولاده تقریب ایتدیکنه، قارداشی بربرینه یاقلاشدیردیغنه باقیلیرسه ، عثمانلی اجتماعیاتی نقطهٔ‌نظرندن شایان دقت برمسئله‌یه تماس ایدیلمش اولور .

حکومتلر، پروغراملری تدقیق ایدیلیرسه کورولوکه امتصاص ایتدکلری منبع ملینك لسانی، لسان رسمی اولارق قبول ایتدیکنی مهم برقید صورتنده کوسترلر .

بو ، شبهه‌سز مهم برقیددر . رسمی لسانلر ملتلرك علامت فارقه‌سی ، علامت اتحادی‌در . بوتون افراد ملت بولسانی تکلمه مجبوردر . بو مجبوریت ایلك نظرده انسانه حریت شخصیه‌یه تعرض فکرینی ویرییور . احتمال بو، بویله‌در . فقط حیات ملت ، بقای اجتماعی بویله اساسلی رتلری ایجاب ایدرسه بوکاراضی اولمق لازم کلیر . صوکرا حریتلر برچوق قیود ایله مقیددر . حریت حقیقیه‌نك تأسسی ، ینه حریت حقیقیه نقطهٔ نظرندن غیر قابلدر . چونکه هیچ‌بر حریتمز ضمننده دیکرلرك حقوقنه تعرض ایتمه‌مکله مکلف وبالخاصه جدی بر مساواته مظهرز . بز ناصل دیکرلرك حقوقنه احترامه مجبور ایسه‌ك دیکرده عین مجبوریتله تحدید سربستی ایدر . لسانك رسمیتی ایسترسه برارتجاع تلقی ایدیلسین دیدیکم کبی حیات ملت، بقای اجتماعی نقطهٔ‌نظرندن فوق‌العاده حائز اهمیتدر . برکره هانکی عنصره منسوب اولورسه افرادملت لسان‌ملی‌یی کندی امور وخصوصاتی دولاییسیله اوکرنمك اضطرارنده بولونور . صوکرا لسانك بوصورتله اتحادندن عناصر بنیه‌یکدیکرینی اکلامقدن، یکدیکرینك معنویته نفوذدن متحصل بر آشنائی ، برمحبت تقرر ایدر .

ایشته اوچ ، اوچ‌یوق سنه‌در تعقیب ایتمك ایسته‌دیکمز مسعود غایه !...

مشروطیتله استبدادك ایکی نهایت اولدیغی، ویکدیکرینه تماماً ضد ومعاکس بولوندیغی قبول اولوندیغی حالده استبدادك سنه‌لرجه تجربه‌دیده‌سی ، آشنای بولوندیغمز ایچون مشروطیتده نه‌یاپابیله‌جکمزی بیلیورزدیمکدر . استبداد ؛ عناصری ، حتی دیندا شلری یکدیکرندن تنفیر وتبعید ایچون لك برنجی استفاده‌یی لساندن استفاده ایدردی . بوکون اباًعن‌جد بوطوپراغك محصولی اولان نیچه عناصر واردرکه کویا یابانجی برمحیطده یاشامیورلرمش کبی تورکچه برحرف بیله اوکره‌مه‌مشلردر . قابل‌تعداد اولمقله برابر اوزون اوزادی‌یه اسباب آرایاجق دکلم . استبدادك بونده‌جه‌آشنیع برحیله‌سی واردی : تورکلر، ملت حاکمه وضعیتی ویرير ، قولتوقلرینی قاپارتیر ، دیکرلرینه تورکلری قایا ومضر کوسترمك ایچون بهانه‌لر ایجادندن چکینمزدی . حتی صوك زمانلرده بوتفرقه وفساد تورکلر آزاسنده القا ایدلمشدی . مثلا بوکون ایچمزده تورکچه‌یی قبا ، عادی برلسان اولق اوزره تلقی ایدنلر ، اونکله انسانیتك هیچ برشی ترنم ایده‌میه‌جکنی ادعا ایله‌ینلر جوغالدی . بوکبی خائنلری ، جاهللری تشویق ایدنلرده اولمدی دکل .

باشده فرانسزجه اولمق اوزره ، اوروپا معاشرتی بلیهٔ تقلیدی ، برقاچ بینسزك زوپپه‌لکلری ، بالخاصه شوصوك زمانلرده ویرملن سقیم برجریان ایله ادبیات ، بومدهش وظیفه‌یی پك کوزل ایفا ایتمشدر .

شیمدیکی یازیلرمزه ترجمه ، سرقت ، دیمك ده‌ده تردد ایده‌میورز . لسانك شیوه‌سی، ادای ، خصوصیتی قالمادی ؛ کلمه‌لره برر شاپقه کیدیریلدی . لسان آراندی ، طاراندی . برچوق کلمه‌لر نفی جزاسنه اوغرادی . باری بوشکل عجیبه اولسون تأسس ایده‌یدی ! اوده ممکن اولمدی ؛ بونقصان یابانجی لسانلرله اکمال ایدیلمکه چالیشلدی . وبوصورتله اویله برجریان احضار ایدلدی، که یقینده همزده براستحالهٔ لسانیه قارشیسنده بولونه‌جغمزده قناعت کلدی . بوکون برنژور ، بونسوار دیمه‌ینلر نزاکت، قاباعداولونیورسه وقتیله عاشق پاشالرك یاپدیغی کبی برزمان صوکرا دیوانلریمزه تورکچه برکلمه حتی بر ضمیر، برادات علاوه‌سی دهشتلی برارتجاع عد اولونه‌جقدر . بوادبیات بحثی . . بونی تشمیل وتوسیع ایدیکز ، بوتون خصوصیتلرمزه تطبیق ایدیکز ، مرشیئمزده استحالاتی کوره‌جکز .

هایدی بونی برلازمهٔ مدنیت تلقی ایده‌لم . فقط تقلید واقتباس ایده‌جکلرمز باری ایشمزه کلنلر، صفوت ملیه‌مز، تماس ایدنلر اولسه ! نه‌کزر . اولجه دیدیکم کبی شرقده غریب برخاصه‌وار : صانکه جهاز بصریمز پك باشقا المزده‌کی منشور غریب بوتون انعکاساتی بزه یاکلش صورتلرله ابرازایدییور؛ هرشیئی شایان حیرت برمعکوسیتله رؤیت ومحاکمه ایدییورز ؛ مملکتمزه فضیلتلربیله ماسکه طاقش عفریتلر کبی داخل اولیور؛ یاخود اویله برمحیطه مالکزکه ملکلری بیله شیطان یاپاجق قدر مفسد وریاکاردر .

منیر

عالم اسلام

ایران احوالی

طهراندن عثمانیشر لوئید غزته‌سنه یازیلیور:

شاه سابقك کوموش تپه‌یه چیقدیغی کوندن بری تقریباً بربوچوق آی کچدیکی حالده ، ایران احواللنده هنوز براثر تبدل مشاهده اولونامیور .

برتبدل حصوله کلمش ایسه ، اوده محمد علی‌نك عودتیله یالکز لیبرالردن متشکل اولان قابینه‌نك استعفاسی وآنلرك رادیقالر طرفندن استخلاف ایدلمه‌سندن عبارتدر .

محمد علی‌نك الیوم نره‌ده بولوندیغی‌ده دوغری اولارق کیمسه بیلمیور . مومی‌الیه ایرانه (قریستوفور) اسمنده‌کی روس واپورینه راکباً عودت ایلمشدی . کوموش تپه‌یه چیقدقدن برآز صوکرا (استرآباد)ه کلمش ، اورادن‌ده نکرار بحر خزر سواحلنه کچمشدی . حتی شاه‌سابقك برادرینی بندرکده چیقمش اولماسی ، تکرار روسیه‌یه التجا ایلدیکی شایعه‌سنی میدانه آتمش ایسه‌ده بالاخره (مشهدحصار) جوارنده اولدیغی اوکره‌نیلمشدر .

محمد علی مشهدحصارنده‌یك چوق توقف ایتمیه‌رك (ساری) قصبه‌سی جوارینه کلمش واوراده هم طرفدارانی جمع ایله مشغول اولمقله برابر ، دیکر طرفدن‌ده ترکمنلردن وکوکللی مرتجعلردن مرکب برقوت ایله طهران اوزرینه یورویه‌ن (ارشدالدوله)نك حرکاتنی تعقیب ایله مشغول بولونمش ایدی : (ساری) دن‌ده ، (یارقروش) طریقیله (آمول) ه کچمش وبواثناده قتل اولوندیغی روسیه‌یه رجعت ایلدیکی کبی برطاقم شایعات ظهور ایتمشدر . مع هذا قویاً ظن اولوندیغنه کوره ، محمد علی (پارقروش) ایله (آمول) آراسنده‌کی جباله محتفی بولونمقده‌در .

قوماندانی ، ارشدالدوله اداره‌سنده‌کی قوت جدی برمقاومته دوچار اولمقسزین طهران طریقی اوزرنده قطع مسافه ایله (سامرن)ه قدر ایلرولمشدر . قدیم (دامغان) قرارکاهنه مواصلتده اوراده‌کی قوهٔ موجوده‌نك بر قسمی فرار ، متباقیسی اطاعت ایلش ایسه‌ده دیکر جهتدن (معین همایون) قوماندانسنده حکومت طرفندن سوق اولونان بختیاریلردن متشکل برقوت ، محمدعلی اردوسنك پیشدارینی دوچار انهزام ایده‌رك ، قوماندانی رشید السلطنه‌یی مجروحاً اسیر آلمش ورشیدالسلطنه برمدت صوکرا بوجریحه‌دن متأثراً وفات ایلمشدر . حکومت مشروطه آلایلری طهراندن هرکون قوای معاونه آلمقده اولدیغی جهتله (ارشیدالدوله) نك ایلری حرکاتی منقطع اولمشدر . شاه سابقك (فیریسکو) نك شمالندن کلن دیکر برپیشداری‌ده عینی صورتله پریشان ایدلمشدر . حکومت مرکزیه منتظم آلایلر احضار وسوقی ایچون کمال فعالیتله چالیشمقده اولدیغی کبی بختیاریلرو کوکللیلرده بوالایلرك سواری طابورلرینی تشکیل ایتمکده‌در .

پولیس مدیر معروفی افرهم خانك تحت اداره‌سنه ویریلن عساکر منتخبه ایله پولیس وژاندارمه افرادی هنوز طهرانده بولونمقده‌در .

روس ضابطلرینك قوماندای آلتنده قازان آلایی‌ده طهراندەدر . ظن اولوندیغنه کوره بوآلای هرخصوصده تمامیله محافظهٔ بیطرفی ایده‌رك یالکز اجانبی حمایه‌یه چالیشمقده جقدر . بوکونه‌قدر طهرانك آسایشی مختل اولمامشدر . حیاتلرندن امین اولامایان برچوق کیمسه‌لر، روس سفارتخانه‌سنه التجایه مسارعت ایتمشلرسه‌ده هنوز اورطه‌ده داعیٔ اندیشه برحال یوقدر . هرنه‌قدر احوال ولایاته دائر وارد اولان خبرلرپکده جالب ممنونیت دکلسه‌ده ینه حادثاتك سکونتله جریان ایتمکده اولدیغی اکلاشیلیور . واقعا پرنس (سالارالدوله) همدانه قدر ایلروله‌مش فقط بوهیچ برطرفدن مخالفت آثاری کورمدیکندن متحصلدر . اصل حکومت اردوسنك قرارکاهی اولان مملکتك شمال جهتلرنده مصادمات شدیده‌یه انتظار ایدلمکدر . آمریقا وبلچیقالی مأمورلری مسئله‌سی بوراده عمومی برعدم خوشنودی تولید ایدیکندن حکومتك بو بابده اتخاذ مقررات ایتمه‌سی مأمولدر .

شمدی‌یه‌قدر مؤسسات اجنبیه‌نك مأمورین ومعلملرك مخصصاتی باچیقالی مأمورلرك اداره ایتمکده اولدیغی کومرولك دائره‌سندن تأدیه ایدلمکده‌ایدی .

وحتی بواصول سنه‌لردنبری جاری اولدیغی کبی معاهده نامه‌لرله‌ده مصدق بولونیوردی . اخیراً بوقونترول وظیفه‌سی آمریقالیلره تودیع ایدلمشدر . فقط اصول تأدیه نیچین تبدیل ایدیلیور ؟

رویتر و تایمس غزته‌لرینك وکللری آمریقالیلرایله درحال پیدای مناسبت ایتمه‌لری حسبیله آمریقالیلره قارشی هنوز ، برپارچه اعتمادسزلق آثاری کوسترلمکده‌در ، طرز تأدیه‌نك بوشکله افراغی اعتمادسزلغی بوس بوتون آرتیریر . بومسئله اوزرینه اجنبی مأمورلرك ترتیب ایلدکلری پروتستو نامه‌یی آلمانیاسفیری دخی امضالامشدر . بوخصوصده مختلف دولتلره منسوب آژانسلرك ویردکلری معلومات اودولتلرك آمال سیاسیه‌لرینه کوره شایان اعتماد دکلدر .

بصره کورفزنده قاچاقچیلق

« تایمس » ك ایران کورفزی مخابری، ۲۷ آغستوس تاریخیله شوتلغرافنامه‌یی کتشیده ایتمشدر :

« مسقطدن کلن بر قافله‌یی (وه‌بی) شیخی توقیف ایده‌رك یاپدیغی تحریاتده بوتون کاربان دوه‌لرینك یوکی سلاحدن عبارت اولدیغی کورولمشدر . دوه‌لرك مقداری ایکی یوزایدی . هردورده یوزلرجه تونك وفیشك بولونیوردی . مهمات مذکوره‌نك مصادره و(بندربوشیر) انکلیز قونسلوسخانه‌سنه تسلیم ایدلمشدر .

بولغارستان مسلمانلری

بولغارستانده‌کی عنصر اسلام ، صوك استاتیستیقلره نظراً ، ۶۰۳٬۸۶۸ نفوسدن عبارتدر . اوچ میلیونی متجاوز وعناصر مختلطه‌دن متشکل بر خلق آراسنده ایکی بوچوق میلیونلق اورتودوقس بولغارلردن صوکرا موجودیتلری ، ملیتلری ، احوال اقتصادیه واجتماعیه‌لری جالب اهمیت بولونان مسلمانلر حکومتك هیچ بر لحاظهٔ تقیدینه مظهر اولمادقدن باشقا همان دائما برروسیله ایله، باش مفتیلك حادثه‌سی وسائره ایله معروض مداخلات اولیورلر . بولغار مطبوعاتی ، مسلمانلرك حسن احوال وحرکاتنه دائر برشی ذکر ایتمکی کویا کناه تلقی ایده‌کلدکلرینه قناعت ایتمیه‌رك ، اوفاق بر مسئله ظهورنده بونلره قارشی انواع تلیحاتی، مهاجماتی روا کورمکده‌درلر .

بو عکسیلکی زمین اعتراض اتخاذیله ، بولغارستان مسلمان اعیانندن علی رضا یوسف افندی (ناپره‌د) بولغارستان غزته‌سنده آچیقدن آچیغه یازییور که ، بولغارستانده یاشایان متفکرین اسلامیه‌نك اکمبرم وشایان مقاومت وظیفه‌سی، مشترك بر حیات اجتماعی امرار ایده‌نلرجه (بولغارلرجه) اصلا قبول ایدیلمین بومهاجمات وتلیحات بدخواهانه‌نك برصورت قطعیه وموافقه‌ده تکذیبی‌در .

بولغارستان تورکیا اداره‌سنده ایکن بولغار عنصری ایله مسلمانلرك حیاتی آراسنده بر مقایسه یاپارق ، بر مطلقیت منفوره حکمران اولدیغی حالده ، بولغار عنصر متنورینك ادارهٔ حکومته اشتراك ایتدیرلدیکنی مومی‌الیه

تفرقه ۸

طفیلیه

محرری : امیل زولا

بویومش کوریییوردق . اصل مصیبت اوراده باشلادی .

ره‌مبولرك خانه‌سی اولجه بعض صنایع ایشلرینه تخصیص ایدلمش چوروك چارپیق بر بنا ایدی . سوقاقده‌کی جریان اوکا کویا کندیمز قورتولمشز کبی سوینجدن اللریمزی چیرپیوردق پیه‌ر — تکرار چیقیور .

غاصپار ایضاح ایدییوردی :

— اوت . اوت ایشته صولده‌کی دیره‌کی طوتمغه چالیشیور .

فقط کولمه‌لر بردنبره طوردی . بوغازیمز شدید براضطراب ایله قیصیلدی . برکمه بیله سویلمکه موفق اوله‌میوردق . « سیپرییه‌ن »ك دوشدیکی تهلکه‌نك دهشت ووخامتی هپمز آکلامشدق . اوك انهدامنده آیاقلری ایکی دیرك آراسنه صیقشمش وکندینی قورتارمغه موفق اوله‌میه‌رق برقاچ سانتیمتره صویك فوقنده باش آشاغی آصیلوب قالمشدی . بودهشتی تصویره صیغماز مدهش براحتضار اولدی . « ئه‌مه » ایکی چوجغیله آیاقده طوریییور ، احتلاجلی برعرعشه وجودینی صارصیوردی . برآز آشاغیده جان ویرن زوجنك اولومنی ، دهشتدن دلیره‌رك ، کوپك اولوییشنه مشابه برفریادله حایقیره‌رق سیر ایدییوردی .

ژاق یأسندن چیلدیرمش کبی :

— اونی بوحالده بیراقامایز . کیده‌لم .

« پیه‌ر »ده :

— بلکه دیرکلردن اینه‌رك اونی قورتارا بیلیرز، دیدی . افقلر جوار طاماره‌طوغری ایلرله‌یورلردیکه ایکنجی طامده مدهش بر سقوط ایله ایندی . یول کسیلمشدی . او وقت هپمز بوز کبی کسیلدك . بلا اختیار ازرجه‌سنه بربرلریمزك اللرینی صیقیور ونظرلریمزی بو مدهش منظره‌دن آییره‌میوردق .

« سیپرییه‌ن » اولا طوغرولمغه چالیشدی . خارق‌العاده برقوتله صودن آیرلمش ، وجودینی مائل بروضعیتده طوتیوردی . فقط یورغنلق تاب وتوانی کسیوردی . چیرپندی، مبارزه ایتدی، دیکردیرکلره طوتونمغه اوغراشدی . فقط بیهوده ...

نهایت اولومه تسلیم وجود ایده‌رك باشی جامد ، برحرکت تکرار آشاغی صارقدی . اولوم غایت آغیر کلدی . آغیر آغیر بوکسلن صو صاچلرینه دوقونیوردی . صوکرا بر دالغه‌لر آلتنی ایصلاتدی . دیکر دالغه‌لر کوزلرینی قپادی ویواش یواش باشك صو ایچنده غائب اولدیغنی کوردك . آیاقلریمزك آراسنده قادینلر یوزلرینی اللری ایچنه آلمشلردی . بزده دیزلریمز اوزرینه دوشه‌رك ، قوللریمزی اوزاته‌رق آغلایور ، دعالر ایدییوردق چاتی اوزرنده دائما آیاقده طوران « ئه‌مه » چوجقلرینی باغرینه باصمش ، دها شدتله فغان ایدییور ، اولویوردی .

۳

بو بحرانك ویردیکی سرسملك ایچنده نه‌قدر قالدیغمزی بیله‌میورم . کندیمه کلدیکم زمان صو برآز دها یوکسلمشدی . شیمدی آرتق کره‌میدلره دوقونیور ، طام بوواسع صو سطحی اوزرنده کوچوك برآدایه بکزییوردی . صاغده ، صولده برچوق اولریقلمشدی . صوئوز آله بیلدیکنه قدر امتداد ایدییوردی . روز کره‌میدلره صاریله‌رق — یوریییورز ، یوریییورز ، دییوردی . فی‌الحقیقه هپمز طام برصاله تحول ایتمش کبر تحف برصالینتی حس ایدییوردق . صانکه مهیب برجریان بزی سوروکلیوب کوتوریییوردی .

صوکرا قارشیمزده بی‌حرکت دوران چاك قوله‌سنه باقدیغمز زمان بوباش دونمه‌سی کچیور وکندیمزی دالغه‌لرك هرج ومرجیسی ایچنده عین نقطه‌ده بولویوردق . اووقت صوهجومه باشلادی . او آنه‌قدر جریان سوقاق بوینی تعقیب ایتمشدی . فقط اوزمانه قدر صولرك هجماتنه مانع اولان انقاض یزم ایچون آرتق مدهش بردشمن اولویور صودالغه براردو انتظامیله هجوم ایدییورلردی جریان بوانقاضی سرنلری ، فیچیلری ضبط ایدییور ، شدتله صاللادقدن صوکرا برمنجنیق قوت ودهشتیله اوه چارپیوردی . وجریانه قاپیلان انقاض آرتق قورتولامیور ، بوفر مهیب قوتك پنجه‌سی آلتنده کری کری چکیله‌رك منتظم ضربه‌لرله دیوارلری دوکییوردی . طامز، صول ملجأمزاون اون ایکی سره‌نك هجومنه معروض قالمشدی . صو مدهش سسلر چیقاریییور ، سرپنديلر آیاقلرینی ایصلادییوردی . صو ایله طولو ودیوارلری چانیردامغه باشلایان خانه‌مز بوغوق بوایکلتی چیقاریییوردی زمان زمان هجوملر اوقدر شدتلنیور ، سرنلر اویله مدهش برقوتله طامه چارپیوردیکه دیوارلر آچیلیر وبزی